

ETIČNOST ZNANSTVENOG IZVJEŠĆIVANJA U MEDICINSKIM ČASOPISIMA

Prof. prim. dr. sc. Lada Zibar, dr. med.

Glavna urednica Liječničkih novina

Klinička bolnica Merkur, Zagreb

Medicinski fakultet Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

1

ETIČNOST IZVJEŠĆIVANJA

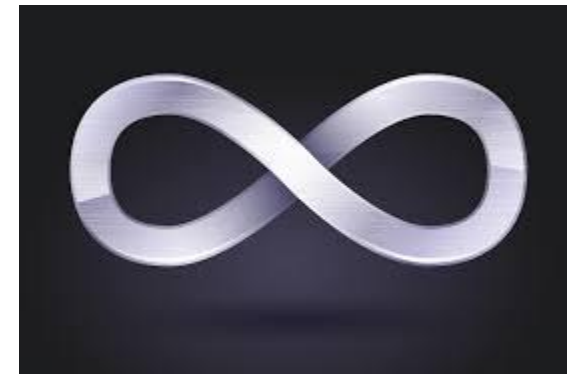
“skup načela i iz njih izvedenih pravila (od kojih su neka pravila nepisana) koja opisuju ispravno ponašanje autora, urednika, recenzenata, izdavača i akademskih i istraživačkih ustanova prema današnjim standardima”

Caelleigh, A. S. (2003). Roles for scientific societies in promoting integrity in publication ethics. Science and Engineering Ethics, 9, 221–241.

lack of concern

Urednici časopisa
Autori članka
Propisi

PRIMJER 1 (...2, 3, 4, 5...) NEETIČNOST AUTORSTVA

Mlada liječnica dr. KK se pritužuje etičkom povjerenstvu liječničke komore na svoju nadređenu prof. LL.

Dr. KK je prikupljala i analizirala podatke za njihovo zajedničko istraživanje.

Prof. LL je izvješće o radu publicirala bez dr. KK kao koautorice.

Prof. LL se očitovala tako što je navela da se dr. KK nije više zanimala za istraživanje nakon što je obavila svoj dio posla.

Povjerenstvo je odlučilo da se prof. LL nije ponijela etično.

KODEKS MEDICINSKE ETIKE I DEONTOLOG

MEĐUNARODNI KODEKS
MEDICINSKE ETIKE SVJETSKOG
LIJEČNIČKOG UDRUŽENJA

(2022.), hlk.hr

Čl. 33

Liječnik mora iskazivati dužno
poštovanje učiteljima i
studentima.

Članak 1. Temeljna načela

St. 5. U svojem će djelovanju čuvati ugled i dostojanstvo liječničkog sta
kolegama.

Članak 9. Odnosi prema drugim liječnicima i struci

St.1. Častan će se liječnik odnositi prema drugim liječnicima onako kako bi želio da se oni odnose
prema njemu

St. 2. Svojim učiteljima iskazivat će poštovanje i zahvalnost
primio.

St.7. Suradnike ili drugo osoblje liječnik će upućivati na učinjene propuste na način koji neće povrijediti
njihovo ljudsko i profesionalno dostojanstvo...

St. 10.

**...Znanstveno nepoštenje i prijevarena u znanosti oblici su ponašanja
nespojivi s liječničkom etikom**

ŽENEVSKA DEKLARACIJA WMA hlk.hr

*ISKAZAT ĆU dužnu zahvalnost i poštovanje prema
svojim učiteljima, kolegama i učenicima;*

INTERNATIONAL COMMITTEE OF MEDICAL JOURNAL EDITORS

UNIFORM REQUIREMENTS FOR MANUSCRIPTS SUBMITTED TO BIOMEDICAL JOURNALS: WRITING AND EDITING FOR BIOMEDICAL

PUBLICATION WWW.ICMJE.ORG (POS LJ. PRISTUP 31.05.2023.)

KRITERIJI AUTORSTVA

- Značajan doprinos koncepciji ili dizajnu djela; ili prikupljanje, analiza ili interpretacija podataka za rad **i**
- Izrada nacрта rada ili kritički pregled zbog važnog intelektualnog sadržaja **i**
- Konačno odobrenje verzije koja će biti objavljena **i**
- Pristanak da će biti odgovoran za sve aspekte rada u osiguravanju da se pitanja koja se odnose na točnost ili integritet bilo kojeg dijela rada prikladno istraže i riješe

Reliability of disclosure forms of authors' contributions

[Vesna Ilakovac](#), [Kristina Fister](#), [Matko Marusic](#), and [Ana Marusic](#)

Results

More than two-thirds of the corresponding authors (69.7%) differed in at least 1 contribution choice between the 2 disclosure statements made about their own contributions. The reliability of their answers was low to moderate (GDRs > 10%), especially for contributions on the provision of study materials or patients or final approval of the article (GDR 22.9%), guarantor of the study (GDR 20.9%) and drafting of the manuscript (GDR 20.4%). As a proxy for their coauthors' contributions, corresponding authors also differed from them in the perception of noncorresponding authors' contributions, disagreeing in 69.4% of cases. Of the 718 noncorresponding authors, 204 (28.4%) met all the criteria for authorship set out by the International Committee of Medical Journal Editors according to the statement given by the corresponding author. When they described their own contributions, this prevalence increased to 40.5%.

- (1) sudjelovanje u koncipiranju i izradi istraživanja
- (2) analiza i interpretacija podataka
- (3) pružanje materijala ili pacijenata za istraživanje
- (4) prikupljanje, sastavljanje i posjedovanje neobrađenih podataka
- (5) statistička ekspertiza
- (6) pisanje drafta članka
- (7) kritička revizija rukopisa zbog važnog intelektualnog sadržaja
- (8) konačno odobrenje članka za objavu
- (9) dobivanje sredstava za izradu istraživanja
- (10) administrativna, tehnička ili logistička podrška
- (11) spremnost da se jamči integritet cjelokupnog istraživanja

PRIMJER 2 LAŽ O INFORMIRANOM PRISTANKU

- Inozemni istraživač se pritužuje na prof. VV jer je u međunarodnom psihijatrijskom istraživanju prikupljao informirane pristanke na kraju istraživanja, a ne na početku
- U izvješću u znanstvenom časopisu navedeno je da su ispitanici potpisali informirani pristanak za istraživanje
- Prof. VV navodi da je imao usmene pristanke ispitanika i na početku
 - **Zaključeno je da prof. VV nije postupio etično.**

Kodeks med. etike i deont. NN139/15

Članak 6. Biomedicinska istraživanja

St.6.

Liječnik koji vodi istraživanje obvezan je ispitanike koji budu obuhvaćeni istraživačkim projektom temeljito upoznati sa svrhom rada, očekivanom koristi i mogućom opasnosti te će nakon toga pribaviti njihov informirani pisani pristanak.

PRIMJER 3 IZMIŠLJANJE PODATAKA

- Dr. FF izrađuje doktorat. Među ispitanicima kontrolne skupine je kolegica, liječnica, dr. DD i njeni ukućani. Sama je ponudila sebe i svoje ukućane za kontrolnu skupinu. Potrebno je ponoviti jednu od pretraga. Dr. DD odbija dovesti svoje ukućane radi uzorkovanja krvi. „*Ne da mi ih se maltretirati, izmisli te nalaze!*”
- Dr. FF objavljuje članak s rezultatima koji uključuju i izmišljene nalaze.
- **Dr. FF je postupila neetično. Dr. DD je postupila neetično.**

Recommendations for the Conduct, Reporting, Editing, and Publication of Scholarly Work in Medical Journals Updated May 2023

<https://www.icmje.org/icmje-recommendations.pdf>

„Znanstvena zlouporaba (*misconduct*) u istraživačkom i neistraživačkom izvješćivanju uključuje *fabriciranje (fabrication) podataka*; krivotvorenje podataka, uključujući lažne manipulacija slikama; namjerno neotkrivanje odnosa i aktivnosti, plagijat.

PRIMJER 4 PRISILJAVANJE NA SUDJELOVANJE ISPITANIKA U ISTRAŽIVANJU

- Dr. PP nagovara pacijenta g. VV na sudjelovanje u istraživanju. On je kronični bolesnik, ovisan o dijalizi. Ne želi biti ispitanik istraživanja. Dr. PP mu prijeti i g. VV je prisiljen pristati. Nakon sudjelovanja u istraživanju pritužuje se na dr. PP.
- Dr. PP je objavio izvješće o istraživanju u medicinskom časopisu. Tamo je naveo da su svi ispitanici potpisali informirani pristanak (za kojega se drži da je bio dobrovoljan).
- Dr. PP navodi da je „samo pacijentu objašnjavao da je istraživanje za njegovo dobro”.
- **Zaključeno je da dr. PP nije postupio etično.**

Kodeks med. etike i deont. ,Članak 6. Biomedicinska istraživanja

St. 8. Istraživač ne smije utjecati na odluku ispitanika o sudjelovanju ili nesudjelovanju u terapijskom ili istraživanju druge vrste, osobito kada je ispitanik ovisan o istraživaču.

NEETIČNOST U PUBLIKACIJAMA U MEDICINSKIM ČASOPISIMA

- Vidljivo u članku
- Nevidljivo u članku

Table 1 Definitions of ethical policies

Ethical policy	Definition present in guidelines for authors
Endorsement of international editorial standards	Explicit statement of the journal's conformance with international editorial standards
Peer review process	General information on the process of evaluating manuscripts and a summary of the peer review process
Redundant publication	Policy on article submissions in print or electronic media (issues such as republications, duplicate publication, self-plagiarism, dual submission, etc.) and policy on how such occurrences are handled
Authorship policy	Policy/definition of authorship (including ethical position on ghost and gift authorship)
Contributorship policy	Clear rules on the declaration of contributorship of each co-author
Conflicts of interest	Disclosure policy of financial and personal relationships that could inappropriately influence (bias) actions
Requirements on disclosure of sources of financial support	Statement in the journal instructions about institutions and grants supporting the publication
Requirements on ethical conduct of biomedical research with human subjects	Statement of ethical biomedical research with human subjects
Requirements on ethical conduct of biomedical research with non-human subjects	Statement of ethical biomedical research with non-human subjects
Ethical review by institutional review board	Statement that submitted articles have to state whether the study received approval from a relevant ethics committee
Mandatory registration of clinical trials	Statement on mandatory registration of clinical trials
Privacy rights and confidentiality statements	Policy on proper use of personal identifiable information
Copyright or license-to-publish	Instructions regarding assignment of copyright or license-to-publish
Image manipulation	Instructions and requirements regarding processing digital images and policy for addressing image manipulation
Conflicts of editors as authors in own journals	Policy on how the journal manages research in which the editor is an author

*Broga M, Mijaljica G, Waligora M, Keis A, Marusic A.
Publication ethics in biomedical journals from countries in
Central and Eastern Europe. Sci Eng Ethics. 2014
Mar;20(1):99-109.*

SA STRANE ČASOPISA

PRIHVAĆANJE MEĐUNARODNIH UREĐIVAČKIH STANDARDA, RECENZIJSKI POSTUPAK, REDUNDANCIJA, AUTORSTVO

- Eksplicitna izjava o usklađenosti časopisa s međunarodnim uredničkim standardima
- Opće informacije o procesu evaluacije rukopisa i sažetak procesa recenziranja
- Problemi poput ponovnih izdanja, dupliciranih publikacija, samoplagiranje, dvostruko podnošenje, itd.) i politika kako se postupa s takvim pojavama
- Politika/definicija autorstva (uključujući etičku poziciju o tzv. autoru – duhu i darovanom autorstvu)

SA STRANE AUTORA

AUTORSTVO, SUKOB INTERESA, FINANCIRANJE, O ETIČNOSTI, REGISTRIRANOSTI ISTRAŽIVANJA, O PRIVATNOSTI I POVJERLJIVOSTI, O PREUZIMANJU ČLANKA I SLIKA

- Jasna izjava o doprinosu svakog autora
- Otkrivanje financijskih i osobnih odnosa koji bi mogli neprimjereno utjecati na radnje (pristranosti)
- Otkrivanje izvora financijske podrške
- Izjava o etičkom postupanju s ljudima, materijalima i životinjama i o odobrenju etičkog povjerenstva
- Izjava o registriranosti kliničkog istraživanja
- Izjava o čuvanju privatnosti podataka
- Izjava o dopuštenosti preuzimanja članka i slika

PRIMJER 5

PREPRAVLJENO OBJAVLJIVANJE VEĆ OBJAVLJENOGA

- Dr. JJ je objavio članak u časopisu o istraživanju iz svoga doktorata („Prediktivni čimbenici za bubrežne kamence”). Potom je htio objaviti još jedan s istim podacima, samo je tema bila sada djelomični dio prethodno objavljenoga („Spolne razlike u prediktivnim čimbenicima za bubrežne kamence”).
- **Nije etično, odnosno...**

<https://www.icmje.org/>

Overlapping Publications

Duplicirani podnesak

Dvostruka publikacija i prethodna publikacija

Preprints

Prihvatljiva sekundarna publikacija

Rukopisi temeljeni na istoj bazi podataka

[COPE Text recycling guidelines](#)

COPE

(since 1997)
Committee on Publication Ethics

Allegations of misconduct

Authorship and
contributorship

Complaints and appeals

Conflicts of interest

Data and reproducibility

Ethical oversight

Intellectual property

Journal management

Peer review processes

Post-publication
discussions

PRIMJER 6

OBJAVA SLIKE KOŽNE PROMJENE BEZ PRISTANKA PACIJENTICE

- Liječnica dr. ŽŽ se kao pacijentica pritužuje na svoju dermatologu dr. ŠŠ jer je bez dozvole objavila sliku njezinih kožnih promjena u medicinskom časopisu.
- Prijateljica dr. ŽŽ, izvjesna dr. PP je u časopisu primijetila sliku šake na kojoj je bila eflorescencija specifičnog izgleda i zaključila da je riječ o promjeni upravo na dr. ŽŽ. Dr. ŽŽ je potvrdila da je riječ o fotografiji njene šake. Dr. ŠŠ nije imala pristanak dr. ŽŽ za tu objavu.
- Dr. ŠŠ je u svom očitovanju navela da je zaboravila tražiti dozvolu, da je podsvjesno pretpostavila da dr. ŽŽ ne bi imala ništa protiv jer je „osim što je pacijentica, ujedno i doktorica”, a osim toga to je „samo šaka, nije nešto po čemu bi se vlasnica mogla identificirati”
- No, upravo je prema jedinstvenoj promjeni na šaci pacijentica, dr. ŽŽ, bila identificirana
- **Zaključeno je da dr. ŠŠ nije etično postupila**

Pitanje liječničke tajne i pitanje informiranog pristanka

KODEKS MED. ETIKE I DEONT. NN 139/15

Članak 2. Obveze prema pacijentu/bolesniku

St.14.

Sve ono što je liječnik saznao obavljajući svoj posao, smatra se liječničkom tajnom. Liječnik ju je obvezan čuvati i pred pacijentovim bližnjima, ako to pacijent/bolesnik zatraži, a i nakon njegove smrti, osim u slučaju kad bi čuvanjem liječničke tajne ugrozio život i zdravlje drugih ljudi. Čuvanje liječničke tajne proteže se i na sve sustave kojima se podaci o pacijentu prenose, obrađuju i pohranjuju.

ZAGOVARANJE LIJEČENJA COVID-19 IVERMECTINOM

Oboljelima od koronavirusa dajem Ivermektin. Lijek se uzima kad počnu simptomi i terapija traje pet dana. U kapsulama je, jednostavno se uzima, a doza ovisi o kilaži - rekao nam je dr. med. [redacted] liječnik s 40 godina starom ordinacijom biološke medicine u centru Zagreba.

Kodeks med. etike i deont. NN139/15

Članak 6. Biomedicinska istraživanja

St.6.

- O postignu
pravilima
krugove n
časopisim
mišljenje.

Take home message
OBVEZA IZVJEŠĆIVANJA
PREMA ETIČKIM
PRAVILIMA!

v šuge i infekcije
vornog lijeka protiv
cionalni regulatori i

prema
i stručne
skim
no stručno

Senzacionalizam, komercijalizam...Neetično i opasno